

1. DIVERSITAT CULTURAL A L'HOSPITALET DE LLOBREGAT

L'Hospitalet de Llobregat, amb 261.068 habitants l'any 2018 (Idescat), és una ciutat complexa, una ciutat de població treballadora amb una renda familiar (RFDB) baixa, semblant a la de Ciutat Badia i per sota de la de Santa Coloma de Gramanet o la de Cornellà de Llobregat, ocupant un dels vint últims llocs dins del mapa municipal de Catalunya. Sant Cugat del Vallès, Matadepera o Sant Just Desvern doblen el nostre poder adquisitiu. També el nivell d'instrucció és relativament baix, ja que el nombre de titulats universitaris a la ciutat és només el 14% de la població, mentre que al Barcelonès és el 25% (Idescat, 2017). Altres indicadors també ens donen resultats comparativament similars; per exemple, la comprensió del català a l'Hospitalet és d'un 91,1% i a nivell de Catalunya és del 95% (últimes dades d'Idescat de 2011).

També és una ciutat complexa en la seva identitat, ja que forma un continu urbanístic amb Barcelona i també amb Cornellà i Esplugues. I el sentit identitari dels barris ha jugat i juga un paper important en el comportament ciutadà.

És la ciutat de Catalunya amb la densitat més alta, 21.054 persones per km² (Idescat, 2018), seguida de Santa Coloma amb 16.974 h./km². A més, la densitat més alta d'Europa correspon al nord de la ciutat, en concret al barri de la Florida, que registra una densitat de 74.154 habitants per km² (Domínguez, 2019) i, segons les dades provisionals del padró municipal, a 31/12/2018 la densitat corresponent a la Florida és de 77.745 persones. Aquestes densitats de població insostenibles venen determinades pel fet de ser un municipi porta de Barcelona i de només 12,5 km², tots ells urbanitzats. A l'entrada de la ciutat per Santa Eulàlia, l'escultura de Josep Maria Subirachs (1974) representa l'escut de la ciutat i es coneix popularment com la pinça, perquè ens mostra aquest creixement en alçada.

L'Hospitalet també és sobretot, des de fa molts anys, una ciutat de població diversa. De fet, la immigració potser és l'element més de-

12) DIVERSITAT RELIGIOSA A L'HOSPITALET

finitori que té i, per aquest motiu, el símbol de la ciutat, des dels anys vuitanta, és el monument de *l'Acollidora*, d'Arranz Bravo, situat en el que vol ser el centre de l'Hospitalet: la Rambla de Just Oliveras.

Podem dir que a l'Hospitalet tots som immigrants i, com diu Javier Pérez Andújar (2014), d'immigrant sempre se n'és i aquest és per tant un fet que cal reivindicar, mostrar i treballar, no per diferenciar sinó per promoure una cohesió social absolutament necessària sempre, i més ara. Ja fa temps que definíem l'Hospitalet, entre altres elements conceptuals, com a lloc d'immigració. En nombres absoluts pel que fa a la població immigrada, és la segona ciutat de Catalunya després de Barcelona. I en xifres percentuals, 29,31%, ocupa un dels primers llocs, després de Guissona (50,84%), Castelló d'Empúries (42,98%), Salt (37,88%), Lloret de Mar (35%), Salou (31,99%) i l'Escala (31,94%), i amb dades molt semblants a les de Roses, Alcarràs o Platja d'Aro (Idescat, 2018).

El que ara plantejgem és que cal estudiar totes les conseqüències que se'n deriven a fi que el conflicte que sempre implica pugui donar com a resultat una ciutat més amable. Projectar el futur de la ciutat passa per tenir com a element bàsic les dades corresponents a la composició de la població. Un projecte que no es pot promoure sense tenir en compte les implicacions d'aquesta nova ciutadania.

Coneixem els tres grans períodes de forta immigració i la interrelació entre immigració, urbanisme, política i cultura. El fenomen immigratori de principis de segle XX va ser viscut com un fet nou en la història de Catalunya i de l'Hospitalet. Tothom ha sentit a parlar d'aquest primer cicle immigratori però potser es coneix poc el xoc cultural que implicà (Camós, 2009). L'Hospitalet passà de 4.948 habitants l'any 1900, a 37.650 l'any 1930 i els hospitalencs "de sempre" ho visqueren com una invasió intolerable. Els nouvinguts eren anomenats, despectivament, *murcianos*, i encara avui són conegudes expressions com "*de fora vingueren i de casa ens traguieren*". Sovint manifestacions semblants es repetien a la premsa dels anys trenta. De fet, la població vinguda de Múrcia i Almeria era considerada, per la gent d'ordre, portadora de tots els

mals, des de malalties com el tracoma dels ulls a costums considerats "salvatges" i foren qualificats ràpidament com a delinqüents, faistes i anticatalans (Sentis, 1994). Cal reivindicar que aquests "murcianos dels anys vint" són avui "catalans de sempre".

El segon període migratori correspon sobretot a la dècada dels seixanta, en què la ciutat passà de 122.813 habitants (1960) a 241.978 (1970). L'any del màxim creixement fou 1963, amb un saldo migratori de 15.722 persones. L'any 1970, en determinats barris de l'Hospitalet, els percentatges de persones nouvingudes representava més del 70% de la població (Parramón, 2000) i, entre 1960 i 1975, l'arribada de població a la ciutat va ser de 168.422 persones, un ritme de creixement demogràfic que no anava acompanyat dels serveis col·lectius que implicava. Foren els anomenats despectivament *xarnegos* i que avui conformen la majoria de la població hospitalenca. La dictadura franquista impossibilità l'aprenentatge del català per la majoria d'aquesta nova ciutadania. Aquest segon cicle migratori va donar lloc a la reinterpretació del fet català des d'una nova perspectiva, com va posar de manifest Paco Candel en *Els altres catalans* (1964) sota una idea comuna, Catalunya un sol poble.

L'any 1981, l'Hospitalet arribava al seu màxim històric, 294.039 habitants. Els 300.00 semblaven molt propers, però a partir d'aleshores la població inicià un descens constant i l'any 2000 baixava fins a 238.649, ja aleshores la baixíssima natalitat ja era determinant. L'Hospitalet perdia població per la baixa natalitat i el creixement migratori negatiu.

El tercer cicle migratori correspon al període actual i respon a la globalització, als moviments migratoris internacionals, i començà a ser significatiu a principis del segle XXI, amb un fort impacte fins a 2009, disminuint amb la crisi econòmica i recuperant el ritme anterior a partir del 2015. Avui seguim immersos en aquest primer cicle d'immigració internacional, la qual cosa no vol dir que el moviment migratori peninsular s'hagi acabat, sinó que ara s'hi ha incorporat, de forma determinant, aquesta nova migració, en molts casos d'*invisibles* pel que fa a la dinàmica cultural i política de la ciutat.

14) DIVERSITAT RELIGIOSA A L'HOSPITALET

El segle XXI s'inicia amb una recuperació demogràfica sobretot per aquesta incorporació de nova població vinguda de fora de la península i d'altres continents. Així, l'any 2001 la població de l'Hospitalet era de 239.641 i la població va augmentar fins a 258.642 l'any 2009. Si més no, la població, com a resultat de la crisi, tendí a l'estancament o a disminuir, de manera que l'any 2015 la població era de 254.804. En aquests darrers anys, la població torna a augmentar i recupera el ritme de creixement migratori de principis de segle. Si l'any 2000 la població estrangera a l'Hospitalet era només el 4,5% de la població total, és a dir, unes 10.000 persones, l'any 2001 ja era del 7,17%, és a dir, 17.670 persones, i el 2009 arribà a 67.273, un 25,2% de la població total.

Aquest increment dels darrers anys, des del 2015, ha donat com a resultat que el 2018, els nascuts a l'estranger sumen 76.547 habitants, el 29,32% de la població total (Idescat). Cal dir que 24.533 han obtingut la nacionalitat espanyola, majoritàriament els que arribaren abans del 2007 i els provinents de països iberoamericans, Filipines, Guinea Equatorial o les persones d'origen sefardita; totes elles, als dos anys de residència, ja poden accedir a la nacionalitat. Els altres 52.014 han d'esperar deu anys per accedir-hi, primer obtenint el certificat d'arrelament en tres anys, renovant-lo dos anys després i als deu anys superant dues proves de l'Institut Cervantes (una de domini de la llengua castellana, nivell A2, i una altra de caràcter general sobre coneixements socioculturals i constitucionals). Són dificultats greus per normalitzar el seu dret de ciutadania, molts cops discriminats i criminalitzats, com està passat amb el menors estrangers no tutelats. Aquesta problemàtica no es resoldrà fins que se suprimeixin els Centres d'Internament per a Estrangers (CIE) i es promogui una nova llei d'estrangeria en què se simplifiquin els processos d'arrelament, residència, nacionalitat i molt especialment es faciliti l'accés al treball.

Aquesta població, més de 50.000 veïns i veïnes de l'Hospitalet, són ciutadans de segona, amb menys drets i, com hem dit, en molts casos *invisibles*, almenys des de l'àmbit polític.

En conjunt, la nova població de l'Hospitalet ha vingut de 139 països diferents (Idescat, 2018).

Població per lloc de naixement 2018¹

Catalunya	125.020	47,88%
Resta d'Espanya	59.501	22,79 %
Estranger	76.547	29,32%
Total	261.068	100,00%

Per continents:

Segons les dades de l'INE, les 76.528 persones nascudes en altres països distribuïdes per continents corresponen a:

- Nascudes a Amèrica 50.526, de les quals 21.896 homes i 28.630 dones
- Nascudes a l'Àsia 11.022, de les quals 6.899 homes i 4.123 dones
- Nascudes a l'Àfrica 7.961, de les quals 4.632 homes i 3.329 dones
- Nascudes a Europa 7.005, de les quals 3.413 homes i 3.592 dones
- Nascudes a Oceania 14, de les quals 12 homes i 2 dones

Sobre la població total

Amèrica	19,35%
Àsia	4,22%
Àfrica	3,04%
Europa	2,68%

Sobre població immigrada

Amèrica	66,02 %
Àsia	14,40 %
Àfrica	10,40 %
Europa	9,15 %

Total	261.068	76.547
--------------	----------------	---------------

La població nascuda al continent americà representa el 66,02% de la població immigrada. D'aquesta població immigrada, 41.197,

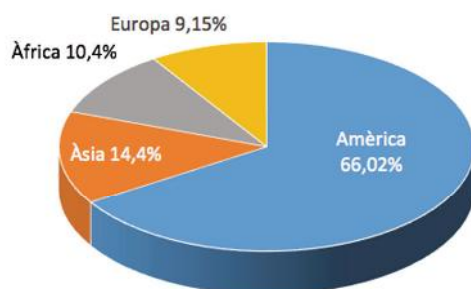
1. Les dades corresponents a 2018 són de 1 de gener de 2018, dades definitives de IDESCAT i del INE. Les dades que publica l'ajuntament de l'Hospitalet corresponen a 31 de desembre del mateix any i són sempre provisionals. Dades locals que són sempre força superiors a les que després es converteixen en oficials.

16) DIVERSITAT RELIGIOSA A L'HOSPITALET

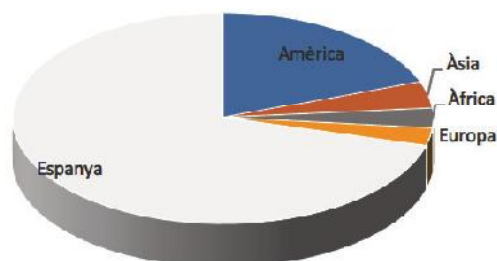
és a dir el 53,8%, corresponen a les antigues colònies espanyoles on l'idioma castellà és comú i per tant facilita la incorporació a la societat d'acollida; cal observar també que del continent americà han vingut 6.734 més dones que homes, fet que no es dona en cap altre grup, per la facilitat d'incorporar-se a determinats treballs.

El col·lectiu del continent iberoamericà, en el cas de l'Hospitalet, correspon a Bolívia, República Dominicana, Perú, Equador, Colòmbia i Hondures, que arriben a representar més del 40% de la població estrangera. Aquestes dades no es corresponen amb les globals de Catalunya, on el col·lectiu més important és el marroquí, que arriba pràcticament al 20%, seguit de l'americà; en tercer lloc, el romanès, prop del 9%, i el xinès amb un 5,5% (Idescat).

població immigrada per continents

Naturalesa de la població

Per països:		%sobre total població estrangera
Bolívia	8.135	10,5
República Dominicana	7.596	9,9
Perú	6.878	8,9
Marroc	5.975	7,8
Equador	4.055	5,3
Colòmbia	3.955	5,2
Pakistan	3.805	4,9
Índia	3.236	4,2
Hondures	2.886	3,7
Xina	2.319	3,0
Total	48.840	63,8

Sobre 76.528 persones nascudes a l'estranger, 33.505 (43,78%) corresponen al col·lectiu iberoamericà. La població d'origen marroquí representa prop del 8%, mentre que la de Pakistan és pràcticament d'un 5%, l'Índia, d'un 4% i la Xina, d'un 3% de la població nascuda a l'estranger.

Distribució de la població de l'Hospitalet per nacionalitats

Espanyola	209.054	80%
Estrangera	52.014	20%
Total	261.068	

La diferència entre els nascuts a l'estranger i els que no tenen la nacionalitat és de 24.533 persones, que sí han obtingut la nacionalitat espanyola en aquests darrers anys. És evident que les polítiques públiques han de donar una resposta comunitària per tal de promoure la cohesió social amb una especial atenció als elements culturals propis de cada col·lectiu.

L'escola ha tingut i té un paper clau i en aquest sentit la immersió lingüística, fent que la llengua vehicular d'ús escolar sigui el català, en un entorn multilingüe i multicultural, ha estat un element d'igualtat imprescindible en el procés d'inclusió social i cal dir que l'Ajuntament ha tingut molt clara aquest aposta ciutadana (*Quaderns d'estudi 24, 2011*). Cal esmentar que des del municipi s'han estimulat elements compensatoris de desigualtat evident i que repercuteix molt especialment en els barris del nord de la ciutat. En aquest sentit, la vivència musical que es treballa des de les esco-

les és una mostra significativa d'aquesta voluntat compensatòria (Roldán, E. i Vallecillos, P., 2017).

Aquesta diversitat és també diversitat religiosa i significa una oportunitat per incrementar la riquesa cultural de la nostra ciutat en el marc d'una societat cada vegada més cosmopolita. És, per tant, una ciutat heterogènia i plural, on coexisteixen persones i grups de diferent ideologia i creences, fet que ha començat a generar una sèrie de debats i trobades que han de donar lloc al respecte mutu d'aquesta pluralitat religiosa i cultural; una pluralitat que mostra diferències sovint no visibles, però que responen a valors, creences, concepcions de la vida i de la mort, de les relacions de gènere i de la idea de felicitat. Aquestes diferents percepcions es tradueixen en estils de vida i de relació molt diferents els uns dels altres. Cal crear les condicions perquè aquesta pluralitat tingui cabuda i suposi un benefici per a totes les persones, perquè és una font de riquesa i contribueix a la cohesió social. En aquest sentit, cal destacar el paper de les escoles en el procés de cohesió ciutadana i com s'ha iniciat també el treball sobre les implicacions de la diversitat religiosa en els diferents àmbits escolars.

D'altra banda, hi ha uns valors transversals que cal destacar: el compromís solidari envers els grups més vulnerables de la societat, l'estima per tots els éssers vius i la riquesa de la biodiversitat, l'atenció a les necessitats espirituals de tot ésser humà i l'anhel per un món més just i més pacífic.

Aquesta diversitat religiosa és una font de conflicte, la qual cosa no és negativa si hi ha els mitjans perquè sigui també font de creixement i de riquesa per a tota la ciutat. De fet, una gran part de la població nouvinguda troba en les entitats religioses pròpies el lloc d'arrelament a la nostra societat. Cal, doncs, conèixer i col·laborar amb totes elles a fi de promoure la inclusió de tothom.

Avui a l'Hospitalet comptem amb col·lectius catòlics, evangèlics de diverses esglésies, jueus, mormons, comunitats musulmanes, sikhs, hindús, testimonis de Jehovà i ben segur que hi ha altres grups i opcions que desconeixem. Col·lectius que en molts casos,

des dels centres de culte, fan un important paper d'acollida de la població nouvinguda i cal que des de la institució municipal es col·labori amb aquestes altres institucions. Si els estats i la Unió Europea estan fent un paper vergonyant, potser els ajuntaments han de fer projectes complets d'acollida, acompanyament i protecció d'aquesta nova ciutadania.

D'altra banda, una societat en procés de canvi implica també canvis de pertinença religiosa, incorporació de part de la població a noves propostes religioses o espirituals, que van des de la no religió o espiritualitat no creient fins a la neuroespiritualitat.

La no confessionalitat declarada constitucionalment no significa desatendre la qüestió religiosa que es mostra en la societat, sinó promoure una societat laica, és a dir, una societat que reconegui el pluralisme religiós de la nostra ciutat i afavoreixi la seva acomodació, així com la separació i no confusió entre les finalitats pròpies de la institució municipal i les diverses tradicions religioses, evitant tota forma de confessionalisme i de laïcisme exclouent. L'administració municipal està al servei de la ciutadania i forma part dels seus objectius facilitar la vida dels ciutadans i potenciar relacions de bona convivència entre ells. En aquest sentit són molt útils les diferents guies sobre la diversitat de creences publicades per la Direcció General d'Afers Religiosos.

Amb aquesta visió de ciutat, des del *Fòrum de l'Hospitalet-En Confiança* volem promoure, conèixer, compartir i actualitzar la diversitat religiosa i de treball de l'esperit a la ciutat, així com potenciar un espai de trobada, de coneixement i de respecte, una taula de la diversitat religiosa i conviccional que reculli la diversitat existent i ofereixi a la ciutat aquest enriquiment col·lectiu.

Joan Camós Cabeceran

Bibliografia

AJUNTAMENT DE L'HOSPITALET. Anuari estadístic, 2018.

BOTEY, Jaume. "Les parròquies de l'Hospitalet a partir dels anys seixanta". Dins: *Quaderns d'estudi*. L'Hospitalet de Llobregat: Centre d'Estudis, 1987 (núm. 21, 2009).

CAMÓS, Joan. *L'Hospitalet 1930-1936. Història de tots nosaltres*. Barcelona: Diputació, 1985.

CAMÓS, Joan. "L'Hospitalet i la immigració: catalanistes i anarquistes als anys trenta". Dins: *Quaderns d'estudi*. L'Hospitalet de Llobregat: Centre d'Estudis. (núm. 21, 2009).

CANDEL, Francisco. *Els altres catalans*. Barcelona: Edicions 62, 1964.

CANDEL, Francisco. *Els altres catalans vint anys després*. Barcelona: Edicions 62, 1985.

DGAR. *Guia per al respecte a la diversitat de creences als centres educatius de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2015.

DÍEZ DE VELASCO, F. "Las minorías religiosas en España, un campo de investigación emergente". *La historia religiosa de la España contemporánea: Balance y perspectivas*: Alcalá de Henares: Universidad, 2017.

DIVERSOS AUTORS. "L'ensenyament a l'Hospitalet". *Quaderns d'estudi*, 24, 2011.

DIVERSOS AUTORS. *La diversitat religiosa en les societats obertes*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2013.

DOMÍNGUEZ, Manuel. *La densitat de població de l'Hospitalet al debat polític*, a localmundial.blogspot.com (2019/03)

IDESCAT. *Institut d'Estadística de Catalunya*, 2018

PARRAMÓN, Clara. *Similituds i diferències: la immigració dels anys 60 a l'Hospitalet*. L'Hospitalet: Centre d'estudis de l'Hospitalet, 2000.

PÉREZ ANDÚJAR, Javier. *Milagro en Barcelona*. Barcelona: Ariel, 2014.

ROLDÁN, Enric; VALLECILLOS, Pep. *Educació infantil. Bones pràctiques a l'Hospitalet*. L'Hospitalet: Centre d'Estudis de l'Hospitalet, 2017 (Col·l. Josefina Gómez, 7)

ROLDÁN, Enric; VALLECILLOS, Pep. *L'educació arma de construcció massiva*. L'Hospitalet: Centre d'Estudis de l'Hospitalet, 2018 (Col·l. Josefina Gómez, 8)

SENTÍS, Carles. *Viatge en el transmiserià*. Barcelona: La Campana, 1994.

